

30.05.2023

POL-2023-50357

Oikeusministeriö
kirjaamo.om@gov.fi

Viite: Lausuntopyyntö 17.04.2023 VN/13339/2019

Lausunto aiheesta: Vaarallisimpien väkivaltarikollisten vapauttamisen edellytykset

Oikeusministeriö on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa mietinnöstä 2023:11, koskien vaarallisimpien väkivaltarikollisten vapauttamisen edellytyksiä. Lausunnon määräaika on 31.5.2023.

Sisäministeriön (SM) poliisiosastolla on ollut edustus asian valmistelutyöryhmässä. SM ei ole kuitenkaan tuottanut tekstiä itse mietintöön. Poliisitoimen on katsottu jäävän mietinnön aihepiirin reuna-alueille tai jopa sen ulkopuolelle. Koska näkökulma ja fokus on ollut poliisin kannalta ns. muualla, on SM:n edustaja todennut asiassa: *"Ei lausuttavaa"*.

Poliisihallituksessa on tutustuttu mietintöön, jonka myötä asiassa halutaan nostaa esiin, etenkin välillisesti, ennalta estävän toiminnan näkökulma.

Raportissa on todettu, että elinkautisvankien määrä on Suomessa kasvanut voimakkaasti viimeisen parinkymmenen vuoden aikana. Vielä 1990-luvun alussa elinkautisvankien määrä liikkui 30–40 tasolla. Sitten 2010-luvulla ylitettiin monena vuonna jopa 200 elinkautisvangin taso. Henkirikosten lukumäärä on pitkällä aikavälillä laskenut, mutta elinkautisvankien määrä on viime vuosikymmeninä moninkertaistunut. Vuosien 1970 ja 2014 välillä elinkautista suorittavien vankien määrä nousi peräti yhdeksänkertaiseksi, vaikka vankien kokonaismäärä laski samaan aikaan selvästi. Viime vuosina elinkautista suorittavien määrä on tasaantunut noin 200 vankiin. Elinkautisvankien määrän lisääntyminen on merkinnyt samalla myös vuosittain vapautuneiden elinkautisvankien määrän kasvua. Tämä kuvattu kokonaisuus ja kehityskulku - jos mikä - edellyttää laajoja ennalta estäviä toimia.

Elinkautisvankien määrän kasvuun on vaikuttanut mm. mielentilatutkimuksissa tapahtunut kehitys. Lisäksi kasvua selittää se, että tappoina tuomittujen henkirikosten määrä on vuosien 1987-2021 aikana puolittunut, mutta murhina tuomittujen määrä lähes kaksinkertaistunut. Vuosina 1987-1991 tuomittiin vuosittain keskimäärin 92 tappoa ja 12 murhaa. Vuosina 2017-2020 luvut olivat vastaavasti 39 ja 23. Kaikkiaan murhien osuus täytetyistä henkirikoksista on noussut siten 12 prosentista 46 prosenttiin. Yhä useampi henkirikos arvioidaan siten murhaksi.

Elinkautisvankien määrään on vaikuttanut myös elinkautisen vankeusrangaistuksen tosiasiallinen piteneminen. Elinkautisen vankeuden kesto on nykyään keskimäärin 14,6 vuotta, kun se vielä 1990-luvulla oli noin 10 vuotta. Edellä kuvattu, mietinnöstä ilmenevä, kertoo mitä ilmeisimmin myös siitä,

että väkivalta ja siihen syyllistyminen vakavoituu ja kovenee sekä raaistuu toistuvien väkivaltatekojen myötä.

Menemättä itse syihin, joita on luonnollisesti syytä tutkia tarkasti (mm. henkirikosten seurantatutkimusta edelleen kehittämällä), Poliisihallitus haluaa tämänkin asian yhteydessä painottaa voimakkaasti kaikenlaisen ennalta estävän toiminnan ja työn merkitystä. Tässä tapauksessa etenkin sen pitkäjänteisyyttä ja laaja-alaisuutta. Kuten jo todettiin ja yleisesti tiedetään - väkivalta voi lisääntyä ja raaistua jos ja kun sitä käytetään usein ja toistuvasti ratkaisukeinona eri yhteyksissä. Lisäksi suomalaista väkivaltaa leimaa edelleen alkoholi, jonka alaisena väkivaltaa usein tehdään. Yhtä lailla tiedetään ja tulisi huomioida, että väkivalta on myös ylisukupolvinen ongelma, eli väkivaltaa ”opitaan käyttämään” sen kokemisen ja näkemisen myötä. Kaiken tämän perusteella väkivaltaan tulisi aina suhtautua laaja-alaisesti - ei siis vain rikosvastuun toteutumisen ja rikoksen uhrin oikeuksien kannalta. Vaikka pääpainon tulee olla rikosvastuun toteutumisen ohella, etenkin uhrin oikeuksissa ja uhrin auttamisessa, niin myös ns. tekijätyö tulee huomioida laajasti.

Varhainen puuttuminen ja aktiivinen sekä pitkäjänteinen tekijätyö, sisältäen myös mielenterveys- ja päihdetyömuotoja, voi muuttaa yhteiskunnassamme edellä kuvattua vahingollista kehityskulkua. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää vankeihin, joilla on päihdeongelmia, vaikea persoonallisuus- tai muu mielenterveyshäiriö. Näihin asioihin puuttumattomuus johtaa yhä uudestaan ja uudestaan väkivaltakierteen jatkumiseen myös tuomioiden jälkeen.

Meidän pitää yhteiskuntana pystyä parempaa ja pelastaa ennalta estävin toimin lapsia, nuoria, aikuisia, ikääntyneitä - kaikkia ihmisiä - tulevalta väkivallalta lopullisia henkirikoksia myöten. Tämän kokonaisuuden tulee sisältää myös uusintarikollisuuden ja ylisukupolvisen rikollisuuden torjunnan keinoja.

Poliisiylitarkastaja

Minna Ketola

Poliisitarkastaja

Pekka Heikkinen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 30.05.2023 klo 19:27. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.

Jakelu

Poliisihallitus, poliisitoimintayksikkö